

Een bloemlezing uit de Jaar- en Excursieverslagen van de eerste 35 jaren.

ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan van „Nifstarlake”

Het eerste jaarboekje (1913) bevat een stuk onder de titel „Hoe Nifstarlake tot stand kwam”. Hierin lezen we dat Ds J. W. Verburgt uit Nigtevecht en de heer J. G. Th. Grevenstuk uit Baambrugge de heren G. van Arkel, W. H. Koomans en D. de Zwart (allen uit Abcoude) bereid gevonden hadden zitting te nemen in een voorlopige commissie die als doel had te komen „tot oprichting van eene Vereeniging van belangstellenden in de geschiedenis en oudheidkundige overblijfselen van de Vechtstreek”.

Om na te gaan of hier wel belangstelling voor bestond, besloten de heren gezamenlijk te Abcoude een lezing te laten houden en vond men Ds Verburgt bereid om op de avond van 13 maart 1912 te spreken „over eenige bladzijden uit de geschiedenis van Abcoude” met vertoning van lichtbeelden (lantaarnplaatjes).

Op genoemde avond zette Ds Verburgt na afloop van de lezing aan de vele aanwezigen uiteen wat het doel was van het op te richten genootschap, waarop 2 donateurs, 16 leden en 6 begunstigers werden geworven.

Na een tweede lezing, op 7 mei van dat jaar, welke eveneens druk bezocht werd en waarna nog 3 leden en 5 begunstigers zich aanmeldden, meende de genoemde voorlopige commissie van vijf definitief tot het oprichten van een vereniging te kunnen over gaan en werd een eerste vergadering uitgeschreven. Deze oprichtingsvergadering vond op 13 juli 1912 plaats in Hotel-Restaurant „De wakende Haan” te Abcoude.

Tot voorzitter werd de heer Ds J. W. Verburgt gekozen en tot leden van het bestuur de heren G. van Arkel, D. de Zwart, W. H. Koomans en J. G. Th. Grevenstuk. Nog tijdens deze bijeenkomst werd voorgesteld een excursie te houden en men besloot een tocht te maken naar de Ned. Hervormde Kerken van Vreeland, Kortenhoef, Oud- en Nieuw-Loosdrecht, Loenen, de R.K. kerk te Slootdijk en het Museum van Sypesteyn te Loosdrecht.

Op de vastgestelde dag had de tocht in een aantal rijtuigen plaats. Van de eerst bezichtigde fraaie Hervormde Kerk te Vreeland reed men naar het landhuis „De Wijde Blick” te Kortenhoef alwaar de bewoonster de bezoekers „op de meest vriendelijke wijze in de gelegenheid stelde hare verzameling antiquiteiten te bezichtigen”.

Hierna bezocht men de kerk van Kortenhoef en die van Oud- en Nieuw-Loosdrecht. Van de laatste kerk wandelde men naar het er schuin tegenover liggende Museum van Jhr Van Sypesteyn „die met groote welwillendheid zijne kostbare verzameling en park ter bezichtiging stelde en persoonlijk alles toelichtte”.

Daarna voerden de rijtuigen naar de Hervormde Kerk van Loenen en tot slot bracht men een bezoek aan de R.K. kerk te Slootdijk, waar de conservator van het Aarts-

bisschoppelijke Museum te Utrecht, kapelaan Rientjes, alle gewenste inlichtingen gaf bij een kleine tentoonstelling van kerksieraden en parementen.

Aan deze eerste Niftarlake-excursie hebben in totaal 34 personen deelgenomen en ondanks de regen, die in het begin met stromen neerviel, was de dag zeer geslaagd.

Verdere activiteiten in het eerste jaar van het Genootschap waren een tentoonstelling van oude boeken en prenten, uit de verzamelingen van de bestuursleden, en diverse lezingen.

Dat zich bij een lezing toen wel eens moeilijkheden konden voordoen die we nu niet meer kennen, blijkt uit dit gedeelte van een nabeschouwing: „Ook deze lezing werd door lichtbeelden opgeluisterd, ofschoon vele platen niet vertoond konden worden, omdat de eigenaar van de lantaarn te weinig koolzuur had meegenomen”.

Vrijwel na elk evenement traden nieuwe leden of begunstigers toe en bij de eerste algemene vergadering in de „Kampioen” te Nieuwersluis kon het bestuur er melding van maken dat het aantal leden, donateurs en begunstigers ruim 100 bedroeg.

Volgens de statuten uit die tijd betaalden de leden per jaar ten minste *f* 2,50, donateurs per jaar ten minste *f* 5,— en begunstigers een jaarlijkse bijdrage van *f* 1,—.

Had het eerst verschenen jaarboekje een nogal vrolijke opdruk van een burcht waar om heen bladranken met er boven „Niftarlake” en er onder „1913-jaarboekje”, het tweede kreeg al het wat zakelijker uiterlijk, zoals dat tot op heden vrijwel ongewijzigd gebleven is.

In het jaarboekje van 1914 staat te lezen, dat er op 10 september 1913 als groot jaarlijks evenement een boottocht plaats gehad heeft.

De „Vreeland” voer feestelijk gepavoiseerd van Utrecht langs alle Vechtdorpen om overal deelnemers aan die toch naar het slot te Muiden op te nemen. Hier was ter gelegenheid van Nederlands 100-jarige onafhankelijkheid „allerlei merkwaardigs” tentoongesteld.

Voor het slot werd de eerste Niftarlake-excursie groepsfoto genomen, een gebeurtenis die jaren achtereen plaatsvond, maar die helaas sinds enige tijd in onbruik is geraakt.

Op de algemene (jaarlijkse) vergadering van 8 juli 1914 deelde de heer Willem van Leusden (de kunstschilder uit Maarssen) mee, dat de gemeenteraad van Maarssen besloten had om de koepel van „Nieuw Vechtevoort” aldaar te doen afbreken en verzocht de medewerking van het Genootschap om dit te voorkomen. Het hoofdbestuur richtte een verzoekschrift aan de gemeenteraad met het „verblijdend” gevolg, dat deze op haar besluit terug kwam en mededeelde, dat de gemeente Maarssen geen geld voor herstel kon uitgeven, maar dat er geen bezwaar bestond wanneer Niftarlake daartoe de middelen verschafte.

Niftarlake is daarop helaas niet ingegaan „omdat er wellicht met de herstelling een jaar contributie van al onze leden gemoeid zou zijn. 't Zal dus niemand verbazen, dat het bestuur dit niet aandurfde”.

Nu, bijna zeventig jaar later, verbaast het ons wel, dat deze koepel toch verdween, juist gezien de, ook in verhouding tot die tijd, lage kosten van herstel.

Eén van de nevenactiviteiten van het Genootschap was (en is nog steeds) het verzamelen van boeken voor de zgn. Niftarlake Bibliotheek. Van diverse zijden ontving het bestuur hiervoor geschenken.

Zo schonk bijvoorbeeld de Fa. Verkade en Co te Zaandam in 1915 een geheel gevuld plaatjes album van de Vecht en geheel juist staat daarover in het Jaarboekje van 1916 „Dit kleurige album, dat in lateren tijd een goed denkbeeld zal geven van den tegenwoordigen toestand, werd dankbaar aanvaard”.

Het aantal lezingen werd minder gedurende de mobilisatietijd (1914-1918) en de onderwerpen van de voordrachten waren soms geheel in de geest van die tijd. Zo hield een heuse Generaal-Majoor een lezing over de „Ridderlijke Vecht” en was het onderwerp waarover de kunsthistoricus Prof. W. Vogelsang sprak „Voorstellingen van den oorlog in de beeldhouwkunst”.

Over het vervoer naar een van die lezingen staat geschreven: „Wegens de beperkte communicatie per spoor trokken verschillende leden uit Abcoude, Baambrugge en Loenersloot met een oude tramwagen, met omnibussen en andere vehikels gezamenlijk naar Loenen, waar de aankomst van dezen zonderlingen optocht niet weinig drukte veroorzaakte”.

Jaarboekje 1918 weet te melden, dat de excursie naar Zuilen, die eerst vanwege de mobilisatie was uitgesteld, in 1917 had plaatsgevonden. Hiervoor hadden zich toen meer dan 100 deelnemers aangemeld, waarvan enkelen zich door de regen hadden laten afschrikken. Na nogal wat moeite had men een boot in Utrecht kunnen charteren. Deze vertrok reeds 's morgens om vier uur naar Weesp om vandaar uit naar Zuilen varende de deelnemers in de verschillende dorpen op te nemen.

Uit de beschrijving van het reisje langs de Vecht blijkt, dat zowel het weer als het varen niet mee viel: „Ook ditmaal viel de regen bij stroomen, terwijl de zeewaardigheid en de navigatie aan de bestuursleden soms een zucht ontlokten. Al moest soms een schuit, een schutting of hekje het hier en daar ontgelden, toch liep alles gelukkig goed af en de deelnemers namen alles nogal gemoedelijk op, zoodat, trots regen en averijtsjes, aan boord een opgewekte stemming bleef heerschen”.

Het bezoek aan het slot Zuilen, dat in die tijd nog particulier bewoond werd en niet zoals nu vrij toegankelijk was, deed, volgens de verslaggever, alle spanning van de doorstane vaartocht gelukkig spoedig vergeten.

Dat regen nogal graag viel tijdens de grote excursie bleek ook weer in 1918. Voor deelname aan onder andere een tocht over de Vecht hadden zich bijna 200 deelnemers aangemeld, zodat vrijwel alle Niftarlake leden van toen (er waren er in totaal 193) hiervan hebben „genoten”.

Juist om de regen te ontlopen had men 11 juli van dat jaar als uitgaansdag vastgesteld, een maand vroeger dan gewoonlijk. Toen 's morgens op die datum de jaagschuiten te Breukelen gereed lagen om de deelnemers op te nemen, was de lucht zwaar bewolkt en woei er een geweldige Z.W. wind. Terwijl anders lang voor het vertrek reeds vele deelnemers aanwezig waren, ging de opkomst uiterst traag. Zo traag zelfs, dat het bestuur begon te twifelen of er wel twee jaagschuiten nodig zouden zijn. Gelukkig klaarde het weer op en kwamen deelnemers plotseling bij drom-

men opzetten, zodat toch in beide schuiten geen plaats onbezet bleef en nog op het geplande tijdstip kon worden afgevaaren. Toch verliep de tocht niet als verwacht. Men was namelijk met de schipper overeengekomen, dat hij in Oud-Hollands kostuum met korte broek, witte kousen en 'n steekje mee zou gaan, maar de man zal wel zo'n nuchtere Hollander geweest zijn, die wel tegen zo een voorstel ja zei, maar zeker niet voor joker wilde lopen en hij liet zich in het geheel niet zien.

Op de paarden, die de schuiten moesten trekken, was zeker ook het een en ander aan te merken. In plaats van twee flinke paarden, liep er voor de ene schuit een paard gespannen, dat duidelijk de sporen droeg van een gebrek aan haver en voor de andere schuit een hit die door een soort van miniatuur jagertje bestuurd werd. Dit alles voorspelde weinig goeds. De paarden bleken al spoedig niet krachtig genoeg. De jaaglijnen, die kennelijk in lange tijd niet gebruikt waren, braken telkens door, zodat de beide schuiten meermalen door de sterke wind in het riet terecht kwamen en dan met veel moeite en vereende krachten weer in het goede vaarwater getrokken moesten worden.

Anders dan bij de opwindende tocht van een jaar eerder, waarbij het vaartuig op sommige plaatsen de volle breedte van de Vecht nodig had, werden er gedurende deze reis geen zuchten gehoord, maar vonden de deelnemers deze „tegenslagen” juist een aangename afwisseling en er heerste gedurende de extra lange tocht zelfs een vrolijke stemming welke nog verhoogd werd door de aanwezigheid van een clubje Hilversumse gymnasiasten, die op een der schuiten stukjes muziek ten beste gaf. Op die dag bezocht men het kasteel Haarzuilens welks hoogbejaarde bouwmeester Dr P. J. H. Cuypers, die speciaal voor dit bezoek uit Roermond was overgekomen, de rondleiding verzorgde.

In 1918 konden er „vanwege de slechte communicatie” in het geheel geen lezingen gehouden worden.

In het jaar hierop (driemaal is scheepsrecht) waren er weer problemen met het varen. Men had vermoedelijk genoeg van romantische transportmiddelen en koos voor moderne motorboten. De motor van een van deze bleek defect, wat een zo langdurig oponthoud veroorzaakte, dat het twijfelachtig werd of men nogwel tijds door sommige sluizen varen kon. Nog net op tijd waren de herstellingen verricht en was men toch in de gelegenheid om o.a. het slot Loenersloot te bezoeken.

Ook in het verenigingsjaar 1919 geen lezingen vanwege communicatieproblemen. „De uitgave van het jaarboekje werd bemoeilijkt door de hoogopgevoerde kosten van drukken, papier enz., dat nu reeds veel meer dan de helft van de contributiën verslindt, zodat men vreesde dat men bij toenemende stijging zelfs gedwongen zou kunnen worden het verschijnen van het boekje te moeten staken”.

Bijzonder aardig moet de jaarlijkse vergadering van 18 juni 1920 te Utrecht ten huize van het bestuurslid Jhr Lampsins van den Velden zijn geweest waar men na afloop van de vergadering „nog geruimen tijd gezellig bijeen bleef in den tuin, waar een muziekkorps verschillende stukken zeer verdienstelijk ten gehore bracht”.

Ondanks de hoge kosten verscheen er in 1920 en de daarop volgende jaren toch een jaarboekje, zodat de leden niet verstoken bleven van de daarvoor ingezonden arti-

kelen die met graagte gelezen werden en vanaf het eerste jaarboekje van hoog gehalte bleken.

Toen het Oudheidkundig Genootschap in 1923 haar 10-jarig bestaan herdacht, telde de vereniging 182 leden en maakte men er in het jaarboekje voor het eerst extra melding van, dat het steeds moeilijker werd om sprekers te vinden die belangeloos hun medewerking verleenden.

Dat het ook met de maaltijd op een excursiedag wel eens anders kon lopen dan men gedacht had, blijkt uit het volgende.

Tijdens de excursie op 8 augustus 1923 maakte men gebruik van de stoomtram van Muiden naar Muiderberg waar de koffietafel voor de deelnemers besteld was. Aangezien de trein echter met grote vertraging aankwam „waren andere liefhebbers ons reeds voor geweest en moesten de meesten ongetroost vandaar weer vertrekken”.

Gelukkig blijkt uit de verslagen van de volgende verenigingsjaren, dat men bij de evenementen steeds minder last van dit en ander soort tegenslagen had.

In 1932 werd het 20-jarig bestaan van Niftarlake herdacht met o.a. een bezoek aan Queekhoven en Nijenrode. Tachtig deelnemers hadden zich hiervoor aangemeld en „met de salonboot, die daarvoor was gerequireerd werd eerst een tocht op de Vecht gemaakt”.

Op Queekhoven werden onder leiding van de eigenaar, de heer C. W. Matthes, de tuinen bezocht die gezien de vrij uitvoerige beschrijving in het boekje van 1932 ook toen schitterend moeten zijn geweest. Bij de vijvers aangekomen „waren de visschen zoo welwillend zich op verzoek van hun Heer aan het publiek te vertoonen”. Tijdens de rondleiding op Nijenrode, bij de legendarische heer Onnes van Nijenrode, zag men ondermeer „tegen 't goudleeren behang der wanden de doeken van de beroemdste Hollandsche Meesters uit de gouden eeuw: Rembrandt, Sal. Ruysdael, Jan Steen, Frans Hals, Jan van Goyen en vele anderen”.

In de volgende jaren bezocht men o.a. het paleis Soestdijk (in het voorjaar) dat in die tijd 's zomers diende als verblijf van Koningin Emma; het nieuwe Raadhuis van Hilversum, waar men in de Burgerzaal zeer onder de indruk kwam toen vernomen werd dat van de rij zuilen daar elke zuil bekleed was met wel 1000 tegels à f 1,— per stuk en bezichtigde men het prachtige kasteel Zuylenstein bij Leersum, dat enkele jaren later (in 1945) per vergissing door de geallieerden tijdens een bombardement verwoest werd.

In het jubileumjaar 1937 telde Niftarlake bijna 200 leden. Er verscheen een extra dik jaarboekje met opdruk in zilver. De nog steeds bestaande en zeer actieve dochtervereniging „De commissie voor de Vecht en het Oostelijk en Westelijk Plassengebied” werd opgericht, welke zich in het bijzonder ten doel stelt op te komen voor het behoud van het natuurschoon in ons gebied. In het bijzonder stelt de commissie zich te weer tegen de ontsiering van de Vecht.

De feestelijke herdenkingsbijeenkomst vond 22 juni 1937 op Nijenrode plaats in te-

genwoordigheid van o.a. de voorzitter Mr Dr J. W. Verburgt en de secretaris, de heer J. G. Th. Grevenstuk die beiden sinds het ontstaan ononderbroken in functie waren geweest.

In het volgende jaar overleed de secretaris en hij werd opgevolgd door zijn dochter Mej. W. F. Grevenstuk.

Tijdens de jaarvergadering in 1939, net als nu nog gebruikelijk is, gehouden in het onvolprezen „Hotel de Kampioen” te Nieuwersluis, werd er nogal wat ophef gemaakt over de zgn. spelling Marchant.

Enkele leden waren daarover nogal ontstemd en verscheidenen onder hen vonden dat het „niet op den weg van ons Oudheidkundig Genootschap ligt, om de nieuwe spelling te schrijven en dat het oude bij ons gehandhaafd moet blijven”.

Eén en ander blijkt het gevolg van een artikel dat in het jaarboekje van 1938 was opgenomen in de „nieuwe spelling”. De schrijver van het stuk, die aanwezig was, trok het boetekleed aan en beloofde als de vergadering dit wenste „zich in het vervolg gaarne te houden aan het oude”.

Dit wenste de vergadering en besloot „dat bij inzending van artikelen voortaan zal kenbaar gemaakt worden, dat het ons Genootschap aangenaam zal zijn, alleen artikelen in oude spelling (de Vries en te Winkel) te mogen ontvangen, en dat wij vertrouwen dat alle inzenders aan dezen wensch, willen voldoen”.

Zo waren toen de regels en zo diende het spel gespeeld te worden.

Oorlog of geen oorlog, op een stralende excursiedag, 25 juli 1940, bezochten vele leden gezamenlijk Amsterdam, waarvan een uitgebreid verslag verscheen in het jaarboekje. De verslaggever van de excursie wist over de maaltijd, die men in die al wat schrale tijd belangrijker vond dan ooit, te melden „Wat de kooktooverkunst ons wist voor te zetten, valt met geen pen te beschrijven. 'k Zal hiertoe ook geen moeite doen, omdat ik vrees voor ongelukken, want het lijkt mij niet onmogelijk, dat bij eenige uitwijding over dezen maaltijd de thuisblijvers in dezen distributietijd van verdriet zouden sterven”.

In het jaarverslag van 1941 wordt melding gemaakt, dat door Polygoon een film van de Vechtstreek zou worden opgenomen en enkele leden stellen voor hiervan een copie voor Niftarlake te laten vervaardigen.

In 1943 verscheen vanwege de grote papierschaarste het dunste jaarboekje. In dit „schriftje” staat over de film te lezen „dat deze nog niet is vrijgegeven door de autoriteiten. Het is een goed stuk werk met goede muziek”.

Omdat in de volgende jaarboekjes niets meer staat over deze film en Niftarlake niet beschikt over een copie, is nu, zo'n veertig jaar later een kleine speurtocht naar de huidige verblijfplaats ondernomen. De film met als titel „De schoone en Historische Vecht” werd gevonden en wel bij Cine-Centrum te Hilversum.

Jammer genoeg is hij daar alleen in negatief aanwezig en bleken de kosten voor het omzetten ca. f 4.000,— te bedragen, zodat we eerst wat zullen moeten sparen voor hem te kunnen vertonen.

Ondanks de bezetting werd er zowel in 1943 als in 1944 toch een excursie gehouden,

maar er is geen sprake meer van lezingen en in 1944 verscheen er zelfs geen jaarboekje.

Vanwege o.a. het gebrek aan vervoersmiddelen, kon er in 1945 noch een excursie noch een jaarvergadering gehouden worden.

In 1946 is er alleen weer sprake van een jaarvergadering.

Toen Niftarlake in 1947 half zo oud was als nu, werden er 291 leden geteld, meer dan ooit te voren en legde de voorzitter, Mr Dr J. W. Verburgt, zijn functie neer. Hij werd opgevolgd door onze huidige ere-voorzitter, Mr Dr N. J. C. M. Kappeijne van de Coppello.

Het Oudheidkundig Genootschap Niftarlake begon aan zijn tweede bloeiperiode waaraan vooral de latere secretaris Jhr P. H. A. Martini Buys veel heeft bijgedragen.

VreedenHoff, Winter 1982

A. J. A. M. Lisman

Boekwerk „Plaatsen aan de Vecht en de Angstel”

Uit een nadruk van de eerste editie zijn voor leden van Niftarlake nog een beperkt aantal exemplaren beschikbaar tegen betaling van f 70,— per afgehaald boek. Toezending kost f 7,50 per boek.

Afhalen kan geschieden op Nieuwerhoek, Rijkssstraatweg 78 te Loenen. Betaling op banknummer 65.74.11.698 van Stichting Plaatsen aan de Vecht te Loenen bij de N.M.B. aldaar. Giro van de bank: 95995.

Daar het boek vrijwel uitverkocht is wordt aan een tweede editie gewerkt. Diegenen die op- en aanmerkingen hebben of aanvullingen kunnen verstrekken worden uitgenodigd deze aan de heren Lisman en Munnig Schmidt te doen toekomen.

Uw medewerking zal op hoge prijs gesteld worden.